

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

053 «Психологія»

Київ - 2020

Розробники:

Титаренко Тетяна Михайлівна, дійсний член (академік) НАПН України,
доктор психологічних наук, професор

Кравчук Світлана Леонтіївна, кандидат психологічних наук, доцент

Рецензент: Клімчук В.О., доктор психологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

Протокол від «26» травня 2016 року № 07/16

Робочу програму оновлено та схвалено на засіданні вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

Протокол від «16» січня 2020 року № 01/20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Сучасні проблеми психології особистості» є нормативним документом Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, який розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у галузі знань соціальні та поведінкові науки зі спеціальності психологія для денної та заочної форми навчання.

Програма укладена згідно з вимогами Європейської кредитно трансферно-накопичувальної системи організації навчання. Робоча навчальна програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритми вивчення навчального матеріалу дисципліни «Сучасні проблеми психології особистості», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними професійними знаннями з сучасних проблем психології особистості; формування уявлення щодо сучасних проблем практики психології особистості; розширення і поглиблення знань методологічних основ і методичного інструментарію дослідження психології особистості; оволодіння сучасними підходами і методами експериментального дослідження особистості.

Завдання навчального курсу:

1. Розглянути підходи до розуміння предмета психології особистості в залежності від методологічної парадигми.
2. Розглянути проблеми сучасної психології особистості, оволодіти категоріальним апаратом.
3. Розкрити пояснювальні і прогностичні функції сучасних теорій особистості.
4. Розглянути основні підходи дослідження сучасних проблем психології особистості.
5. Детально розглянути психологічні типології особистості.
6. Розглянути сфери практичного застосування теоретичних положень і принципів вирішення сучасних проблем психології особистості.
7. Оволодіти методичним інструментарієм дослідження психічних процесів, властивостей і станів людини як цілісної індивідуальності.
8. Розглянути основні підходи експериментальних досліджень в психології особистості.
9. Розвинути вміння аналізувати актуальні проблеми психології особистості.
10. Розширити вміння і опрацювати навички самостійної науково-дослідницької діяльності в галузі дослідження особистості.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- різноманіття феноменології, основні категорії та поняття психології особистості;

- основні західні і вітчизняні досягнення психології особистості
- психологічні типології особистості, підходи дослідження психології особистості;
- основні персонологічні концепції, методи діагностики і консультування, напрямки розвитку психології особистості в сучасній вітчизняній і зарубіжній психології;
- рушійні сили і умови, джерела і закономірності, норми і відхилення розвитку особистості, періодизації розвитку індивідуальності;
- індивідуальні властивості людини і їх роль у розвитку особистості;
- основні підходи експериментальних досліджень особистості.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- орієнтуватись в основних концепціях зарубіжної і вітчизняної психології особистості;
- застосовувати знання теорії особистості до аналізу соціально-значущих проблем суспільства;
- аналізувати актуальні проблеми в психології особистості;
- застосовувати знання психології особистості в дослідній і практичній роботі;
- використовувати основні теоретичні положення психології особистості, її методи при здійсненні аналізу і розв'язанні дослідницьких завдань;
- самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність в галузі дослідження особистості.

У процесі освоєння дисципліни у аспіранта розвиваються такі **компетенції**:

1. Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей та соціально-психологічних явищ;
2. Здатність ініціювання дослідницько-інноваційних проектів та автономно працювати під час їх реалізації;
3. Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук;
4. Здатність використовувати адекватні методи ефективної взаємодії з представниками різних груп (соціальних, культурних і професійних);
5. Здатність працювати в команді, формувати позитивні відношення з колегами;
6. Здатність адаптувати і узагальнювати результати сучасних психологічних досліджень для вирішення наукових і практичних проблем;
7. Здатність планувати, організовувати роботу та керувати проектами у галузі знань «Соціальні та поведінкові науки»;
8. Здатність досліджувати соціальні особливості і якості особистості як суб'єкта соціальних стосунків і відносин;
9. Здатність виявляти умови та механізми виникнення відхилень у процесі розвитку особистості.

Місце в структурно-логічній схемі спеціальності. Навчальна дисципліна «Сучасні проблеми психології особистості» є нормативною дисципліною

наукового циклу підготовки фахівців з психології, що тісно пов'язана із соціальною психологією, психодіагностикою, практичною психологією, наративною психологією тощо.

Вивчення дисципліни «Сучасні проблеми психології особистості» передбачено навчальним планом у 2 семестрі.

Загальний обсяг курсу на семестр – 90 годин, з яких 16 годин лекцій, 14 годин семінарських, практичних занять. На самостійну роботу відводиться 60 годин. Завершується вивчення курсу екзаменом.

Система контролю та оцінки. Протягом вивчення дисципліни оцінюються доповіді та відповіді аспірантів на семінарських заняттях, виконання практичних завдань, індивідуальні науково-дослідні завдання, самостійні роботи, контрольні роботи. Завершується вивчення курсу екзаменом.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл наукової підготовки	
	Напрямок підготовки 053 «Психологія»		
Модулів – 2	Спеціальність	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Лекції	
		16 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	8 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	72 год.
		Модульний контроль	
		2 год.	
		Семестровий контроль	
		2 год.	
Вид контролю:			
екзамен			

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин							
		Разом	Аудиторні	лекцій	практичні заняття	семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
2-й семестр									
Змістовий модуль I. Методологія гуманітарного пізнання									
1.	Соціально-психологічна природа особистості. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах	12	4	2		2	8		
2.	Особистість в культурологічному вимірі	13	4	2		2	9		
3.	Час життя і можливості життєздійснення	13	4	2		2	9		
4.	Особистість у вимірах самосвідомості і духовності	12	4	2		2	8		
5.	Особистість у власній повсякденності	15	6	2	2	2	9		
6.	Індивідуальність у добу постнекласичної раціональності	13	4	2	2		9		
7.	Творчий та особистісний потенціал. Психологічне благополуччя та самоефективність особистості.	14	6	4		2	8		
Модульна контрольна робота								2	
Разом за семестр		90	30	14	4	12	60	2	2
Всього за навчальним планом		90	30	14	4	12	60	2	2

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Соціально-психологічна природа особистості. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах. (12 год.)

Визначення змісту поняття «особистість». Розуміння особистості у співвідношенні з поняттями людини, суб'єкта, індивідуальності, психічних процесів, властивостей і станів. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах. Структура особистості. Проблема складних структурних утворень особистості як джерел її активності. Методи дослідження особистості. Соціально-психологічне підґрунття розвитку особистості. Концепція життєвого світу особистості. Життя як історія, наратив. Шлях життя. Поняття життєвого досвіду особистості. Роль криз в особистісному зростанні. Особливості життєвого вибору особистості. Психологічна сутність, виникнення і розвиток рефлексивної компетентності особистості.

Тема 2. Особистість в культурологічному вимірі. (13 год.)

Особистість як суб'єкт зовнішньо і внутрішньо спрямованої культуротворчої діяльності. Проблема особистості з позиції культурологічного підходу і принципу вчинку. Культурно-психологічний розвиток і саморозвиток особистості як цінності: підходи дослідження. Честь і достоїнство особистості як культурно-психологічні феномени. Проблема культурно-психологічного розвитку особистості громадянина і громадянського суспільства. Особистість як суб'єкт засвоєння, збереження і відтворення культури в чергуванні поколінь людства. Соціалізація та індивідуалізація як єдиний процес. Проблема вдалої і невдалої соціалізації як умов соціальної діяльності людини. Роль значущих інших у розвитку особистості.

Тема 3. Час життя і можливості життєздійснення. (13 год.)

Час біологічний, соціальний, психологічний. Минуле, теперішнє, майбутнє. Психологічний вік. Можливості прогнозування і планування майбутнього. Форми самопрогнозування (когнітивні, структуровані, раціональні та емоційні, мало структуровані, ірраціональні). Життєві домагання особистості. Життєві завдання – стратегії самоконструювання. Циклоїдний характер динаміки становлення і життєдіяльності особистості. Патопсихосоматичні прояви часових типологічних характеристик особистості.

Тема 4. Особистість у вимірах самосвідомості і духовності. (13 год.)

Визначення особистості через її самосвідомість і духовність. Соціально-психологічна сутність, виникнення і розвиток духовності особистості. Проблема структури властивостей високодуховної особистості. Проблема вікової періодизації духовного розвитку особистості в онтогенезі. Діагностика духовного потенціалу особистості: підходи дослідження. Проблема розвитку духовного потенціалу особистості. Психолого-педагогічне забезпечення духовного розвитку і самореалізації особистості. Перспективи духовно-особистісного підходу в дослідженні психологічних феноменів. Проблема ноології особистісної зустрічі –

одкровення – спілкування. Особистість як суб'єкт самоактивності. Психологія самоконтроля і саморегуляції поведінки особистості. Проблема розвитку психологічної резилентності.

Тема 5. Особистість у власній повсякденності. (13 год.)

Природа повсякденності як особистісного середовища. Практики індивідуального і колективного. Методи вивчення повсякденності. Потреба у буденності та небуденності. Функції буденності. Психологія приватного життя. Проблема самотності і потреба в приватності. Буденний дискурс і сюжети повсякденності. Способи інтерпретації повсякденного досвіду.

Тема 6. Індивідуальність у добу постнекласичної раціональності. (12 год.)

Індивідуальність традиційна і сучасна. Соціальні стереотипи та прийняття соціумом індивідуальної своєрідності. Життєві шляхи як способи індивідуалізації. Стать і гендер – можливості індивідуалізації. Ставлення особистості до свого тіла.

Тема 7. Творчий та особистісний потенціал. Психологічне благополуччя та самоефективність особистості. (14 год.)

Проблема трансцендентальної природи творчості та способів трансценденції реальності. Механізми і шляхи трансцендентального становлення особистості. Практичне застосування трансцендентальної концепції особистості в освіті. Сутність творчого та особистісного потенціалу особистості.

Проблема розвитку творчого та особистісного потенціалу особистості.

Поняття психологічного благополуччя та психологічного здоров'я особистості. Проблема критеріїв психологічного здоров'я. Проблема соціально-психологічних умов розвитку та здоров'я особистості. Процесуальна природа особистісної зміни в контексті проблематики психічного здоров'я. Життєстійкість та самоефективність особистості.

III. ПРОГРАМА

ЛЕКЦІЯ 1. Соціально-психологічна природа особистості. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах. (2 год).

Визначення змісту поняття «особистість». Розуміння особистості у співвідношенні з поняттями людини, суб'єкта, індивідуальності, психічних процесів, властивостей і станів. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах. Структура особистості. Проблема складних структурних утворень особистості як джерел її активності. Методи дослідження особистості. Соціально-психологічне підґрунття розвитку особистості. Концепція життєвого світу особистості. Життя як історія, наратив. Шлях життя. Поняття життєвого досвіду особистості. Роль криз в особистісному зростанні. Особливості життєвого вибору особистості. Психологічна сутність, виникнення і розвиток рефлексивної компетентності особистості.

Основні поняття теми: особистість, суб'єкт, індивідуальність, підхід, парадигма, метод, соціально-психологічний експеримент, проєктивний метод, діагностичний особистісний метод, персоногенез, життєвий світ, криза, зростання, життєвий вибір, життя як історія, життєвий досвід, рефлексивна компетентність.

Самостійна робота аспірантів (8 год.):

1. Особистісні характеристики як фактор успішності професійної діяльності.
2. Охарактеризуйте основні закономірності, які властиві історичній лінії становлення категорії особистості.
3. Які положення філософсько-психологічної концепції С. Л. Рубінштейна можна вважати базовими для наступних досліджень проблеми особистості в українській і російській персонології? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. В чому полягає евристичність теоретичних поглядів на особистість видатного вченого української психології Г. С. Костюка? Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Охарактеризуйте прикладні та прогностичні дослідження на основі теорії багатомірного розвитку особистості В. Ф. Моргуна.
6. Запропонуйте варіант проєкту інтеграції вітчизняних теорій особистості.

Література:

1. Айзенк М. Личность / М. Айзенк // Психология. Комплексный подход. – Минск: Новое знание, 2002. – С.426–459.
2. Андреева Г. М., Богомолова Н. Н., Петровская Л. А. Зарубежная социальная психология XX столетия: Теоретические подходы: [учебное пособие] / Г. М. Андреева, Н. Н. Богомолова, Л. А. Петровская. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 287 с.
3. Елисеев О. П. Практикум по психологии личности / О. П. Елисеев. – СПб.: Питер, 2000. – 560 с.
4. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2009. – 512 с.

5. Ковтунович М. Г., Леонова О. И. Личность как предмет психологического анализа в работах зарубежных авторов начала XXI века / М. Г. Ковтунович, О. И. Леонова // Современная зарубежная психология. – 2012. – № 1 – С. 43–52.
6. Кроник А. А., Ахмеров Р. А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А. А. Кроник, Р. А. Ахмеров. – 2-е изд. – М.: Смысл, 2008. – 294 с.
7. Моргун В. Ф. Монистическая концепция многомерного развития личности: Аннотированный библиографический указатель с 1984 по 1988 год / В. Ф. Моргун. – Полтава, 1989. – 56 с.
8. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т. М. Титаренко. – К.: Міленіум, 2005. – 336 с.
9. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості: [монографія] / за ред. Н. В. Чепелевої. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 276 с.
10. Психология личности: Словарь-справочник // Под ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
11. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості: [монографія] / за ред. Н. В. Чепелевої. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 276 с.
12. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи та процедури діагностики: [монографія] / О. В. Савченко. – Херсон: П. П. Вишемирський В. С., 2016. – 286 с.
13. Старовойтенко Е. Б. Психология личности в парадигме жизненных отношений: [учеб. пособие для вузов] / Е. Б. Старовойтенко. – М.: Академический проект, 2004. – 256 с.
14. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
15. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості / Т. М. Титаренко. – К.: Каравела, 2013. – 312 с.
16. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер, 1997. – 608 с.
17. Швалб Ю. М. Жизненный опыт как проблема психологии сознания / Ю. М. Швалб // Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія». – 2010. – № 913. – С. 178–181.

Семінарське заняття 1. Підходи до розуміння предмета психології особистості в залежності від методологічної парадигми (2 год).

1. Структурний і динамічний підходи до дослідження особистості.
2. «Одиниці» аналізу як системоутворювальні характеристики структури особистості.
3. Проблема складних структурних утворень особистості як джерел її активності.
4. Класичний, неklasичний і постнеklasичний підходи до вивчення особистості.
5. Проблема розуміння та інтерпретації життєвого досвіду як чинника розвитку особистості: методи та перспективи дослідження.

6. Феномен рефлексивної компетентності: проблема методів дослідження.

Література:

1. Бауман З. Текучая современность / З. Бауман. – СПб.: Питер. – 2008. – 240 с.
2. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: Медиум, 1995. – 323 с.
3. Джеймисон Ф. Постмодернізм або Логіка культури пізнього капіталізму / Ф. Джеймисон. – К.: «Курс», 2008. – 504 с.
4. Карпенко З. С. Аксиологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2009. – 512 с.
5. Можейко М. А. Класика – неклассика – постнеклассика – Энциклопедия – История философии [электронный ресурс] / М. А. Можейко. – Режим доступа: http://slovari.yandex.ru./dict/history_of_philosop
6. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості: [монографія] / за ред. Н. В. Чепелевої. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 276 с.
7. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи та процедури діагностики: [монографія] / О. В. Савченко. – Херсон: П. П. Вишемирський В. С., 2016. – 286 с.
8. Старовойтенко Е. Б. Психология личности в парадигме жизненных отношений: [учеб. пособие для вузов] / Е. Б. Старовойтенко. – М.: Академический проект, 2004. – 256 с.
9. Титаренко Т. М., Кочубейник О. М., Черемних К. О. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко, О. М. Кочубейник, К. О. Черемних. – Режим доступу: www.academia.edu/30456587/
10. Титаренко Т. М. Постмодерні концептуалізації понять особистість і життєвий шлях [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/31388121/
11. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість: дозвіл на інакшість [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/31387434/
12. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість у динаміці самоконструювання [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/30908699/
13. Титов И. Г. Постнеклассическая личность: методологические основания психологического исследования: [монография] / И. Г. Титов. – Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2014. – 125 с.
14. Швалб Ю. М. Жизненный опыт как проблема психологии сознания / Ю. М. Швалб // Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія». – 2010. – № 913. – С. 178–181.
15. Эпштейн М. Информационный взрыв и травма постмодерна [электронный ресурс] / М. Эпштейн. – Режим доступа: <http://www.emory.edu/INTELNET/bio.html>

ЛЕКЦІЯ 2. Особистість в культурологічному вимірі (2 год).

Особистість як суб'єкт зовнішньо і внутрішньо спрямованої культуротворчої діяльності. Проблема особистості з позиції культурологічного підходу і принципу вчинку. Культурно-психологічний розвиток і саморозвиток особистості як цінності: підходи дослідження. Честь і достоїнство особистості як культурно-психологічні феномени. Проблема культурно-психологічного розвитку особистості громадянина і громадянського суспільства. Особистість як суб'єкт засвоєння, збереження і відтворення культури в чергуванні поколінь людства. Соціалізація та індивідуалізація як єдиний процес. Проблема вдалої і невдалої соціалізації як умов соціальної діяльності людини. Роль значущих інших у розвитку особистості.

Основні поняття теми: особистість, суб'єкт, культурологічний підхід, принцип, вчинок, розвиток, саморозвиток, метод, підхід, честь, достоїнство, феномен, громадянин, громадянське суспільство, соціалізація, індивідуалізація, діяльність.

Самостійна робота аспірантів (9 год.):

1. Яким чином пов'язана з українською персонологією культурно-історична теорія розвитку вищих психологічних функцій Л. С. Виготського? Обґрунтуйте відповідь.
2. Чи можна вважати П. П. Вікторова засновником вітчизняної персонології? Обґрунтуйте відповідь.
3. Чим пояснити бажання О. М. Леонтєва повернутися після другої світової війни в Україну і створити новий центр вітчизняної психології? Обґрунтуйте відповідь.
4. Чи можна вважати О. Ш. Кульчицького посередником між українською і європейською персонологією? Обґрунтуйте відповідь.
5. Проблема структурного аналізу психічної цілісності і інтегративного зв'язку психічних функцій і явищ особистості.

Література:

1. Буева Л. П. Социальная среда и сознание личности / Л. П. Буева. – М.: Из-во МГУ, 1968. – 268 с.
2. Власова О. І. Актуальні проблеми теорії соціалізації людини / О. І. Власова / Матеріали доповідей I міжнародної науково-практичної конференції «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства». – К.: Геопринт, 2011. – С.36-43.
3. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций: Из неопубликованных трудов / Л. С. Выготский; Акад. пед. наук РСФСР, Ин-т психологии. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1960. – 500 с.
4. Кислер С., Бэрал Р. Поиск партнера для романтических отношений. Влияние самооценки и внешней привлекательности на поведение в романтических отношениях / С. Кислер, Р. Бэрал // Общественное животное. Исследования // Под ред. Э. Аронсона: в 2 т. – М.: прайм-Еврознак, 2003. – Т. 2. – С. 271–284.

5. Кожухарь Г. С. Модель усиленной мотивации: взаимодействие базовых механизмов межличностной толерантности / Г. С. Кожухарь // Вопросы психологии. – 2007. – № 2. – С.15–29.
6. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг. – СПб.: Питер, 2000. – 988 с.
7. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук (рукопис 1949 року) / О. Кульчицький / Упорядник і науковий редактор А. Карась. – Мюнхен – Львів: Український Вільний Університет, 1995. – 164 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – Изд-е 2-е. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
9. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб.: Питер, 1997. – 688 с.
10. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. – К.: Фенікс, 2013. – 540 с.
11. Мудрик А. В. Социализация человека / А. В. Мудрик. – М.: Издат. центр «Академия», 2004. – 304 с.
12. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; за ред. М. М. Слюсаревського. – К.: Талком, 2018. – 580 с.
13. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
14. Психология личности: хрестоматія по психології / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря, В. В. Архангельской. – М.: АСТ Астрель, 2009. – 624 с.
15. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навчально-методичний посібник / В. В. Рибалка. – К.: Ніка–Центр, 2003. – 204 с.
16. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології: Навчальний посібник / В. В. Рибалка. – К.: ІПППО АПН України, 2006. – 530 с.
17. Рыбалка В. В. Психология чести и достоинства личности: культурологические и аксиологические аспекты: научно-метод. пособие / В. В. Рыбалка; НАПН Украины, Ин-т пед. образования и образования взрослых; Ин-т одаренного ребенка; МОН и НАПН Украины, Укр. науч.-метод. центр практ. психологии и соц. работы. – Одесса: «ИНТЕРПРИНТ», 2010. – 414 с.
18. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении: Монография / В. А. Татенко. – К.: Просвіта, 1996. – 404 с.
19. Уайтинг Дж. Процесс социализации и личность / Дж. Уайтинг // Личность. Культура. Этнос: Современная психологическая антропология / Под ред. А. А. Белика. – М.: Смысл, 2001. – С. 104–133.
20. Фурман А. В. Психокультура української ментальності: Наукове видання / А. В. Фурман. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 132с.

Семінарське заняття 2. Порівняльний аналіз вітчизняних і зарубіжних теорій особистості (2 год.)

1. Зв'язок витоків і перспектив персонологічного руху у вітчизняній і зарубіжній психології, філософії і педагогіці.

2. Моделі саморозвитку, самореалізації, особистісного зростання особистості у вітчизняній і зарубіжній психології.
3. Сучасні вітчизняні теорії особистості.
4. Загальне і відмінне між теоріями особистості О. Г. Асмолова та П. В. Лушина.
5. Перспективи створення загальнопсихологічної і загальнонаукової теорії особистості.

Література:

1. Андреева Г. М., Богомолова Н. Н., Петровская Л. А. Зарубежная социальная психология XX столетия: Теоретические подходы: [учебное пособие] / Г. М. Андреева, Н. Н. Богомолова, Л. А. Петровская. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 287 с.
2. Гуманістична психологія: Антологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: у 3-х т. – Т 1. Гуманістичні підходи в західній психології XX ст. [упоряд. і наук. ред. Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна)]. – К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2001. – 252 с.
3. Капрара Дж., Сервон Д. Психология личности / Дж. Капрара, Д. Сервон. – СПб.: Питер, 2003. – 640 с.
4. Мадди С. Теории личности: сравнительный анализ / С. Мадди. – СПб.: «Речь», 2002. – 539 с.
5. Первин Л., Джон О. Психология личности: Теория и исследования / Л. Первин, О. Джон. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 607 с.
6. Рыбалка В. В. Теории личности в отечественной философии, психологии и педагогике: Пособие / В. В. Рыбалка. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2015 – 872 с.
7. Холл К. С., Линдсей Г. Теории личности / К. С. Холл, Г. Линдсей. – М.: «КСП+», 1997. – 720 с.

ЛЕКЦІЯ 3. Час життя і можливості життєздійснення (2 год.).

Час біологічний, соціальний, психологічний. Минуле, теперішнє, майбутнє. Психологічний вік. Можливості прогнозування і планування майбутнього. Форми самопрогнозування (когнітивні, структуровані, раціональні та емоційні, мало структуровані, ірраціональні). Життєві домагання особистості. Життєві завдання – стратегії самоконструювання. Циклоїдний характер динаміки становлення і життєдіяльності особистості. Патопсихосоматичні прояви часових типологічних характеристик особистості.

Основні поняття теми: часові перспективи, життєвий хронотоп, життєва ціль, життєвий план, життєва перспектива, життєва програма, мрія, надія, фантазія, бажання, передчуття, задоволеність життям, первинна інтенційність, механізми домагань, життєдіяльність, патопсихосоматичні прояви.

Самостійна робота аспірантів (9 год.):

1. Чому динамічна функціональна психологічна теорія особистості К. К. Платонова так часто звертає на себе увагу сучасних вітчизняних персонологів? Обґрунтуйте відповідь.
2. В чому оригінальність і фундаментальне значення психологічної теорії часу Б. І. Цуканова в розумінні індивіда і особистості? Обґрунтуйте відповідь.
3. Психологічний час та успішність засвоєння й здійснення особистістю різних видів діяльності.

Література:

1. Абульханова-Славская К. А., Березина Т. Н. Время личности и время жизни / К. А. Абульханова-Славская, Т. Н. Березина. – СПб.: Алетейя, 2001. – 304 с.
2. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. – Киев: Наукова думка, 1984. – 209 с.
3. Киреева З. А. Развитие сознания, детерминированное временем: Монография / З. А. Киреева. – Одесса: ВМВ, 2010 – 380 с.
4. Психологія життєтворення особистості в сучасному світі // Под ред. Т. М. Титаренко. – К.: Міленіум, 2016. – 320 с.
5. Страцинська І. Локалізація стартів на життєвому шляху творчої особистості / І. Страцинська // Психологія і суспільство. – Тернопіль, 2002. – № 2. – С. 149-155.
6. Титаренко Т. М. Життєві завдання як спосіб моделювання майбутнього [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/31092372/
7. Цуканов Б. И. Время в психике человека: Монография / Б. И. Цуканов. – Одесса: Астропринт, 2000. – 220 с.
8. Цуканов Б. И. Качество «внутренних часов» и проблема интеллекта / Б. И. Цуканов // Психологический журнал. – 1991. – Т. 12. – № 3. – С. 38-43.
9. Цуканов Б. И. Фактор времени и проблема сердечно-сосудистых заболеваний / Б. И. Цуканов // Психологический журнал. – 1989. – Т. 10. – № 1. – С. 83–88.
10. Чого чекаю від життя. Життєві домагання особистості [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.academia.edu/31226206/
11. Эммонс Р. Психология высших устремлений. Мотивация и духовность личности / Р. Эммонс. – М.: Смысл, 2004. – 307 с.

Семінарське заняття 3. Час життя і можливості життєздійснення (2 год.)

1. Каузометрія як спосіб самопізнання: можливості і обмеження методу.
2. Можливості прогнозування і планування майбутнього. Ефективні і неефективні способи моделювання майбутнього.
3. Особистісний вибір: від відчаю до надії.
4. Смилова сфера особистості: модерністські і постмодерністські контексти.
5. Циклоїдний характер динаміки становлення і життєдіяльності особистості.
6. Патопсихосоматичні прояви часових типологічних характеристик особистості.
7. Прикладні аспекти теорії часу в психології.

Література:

1. Бондаревич С. М. Проблема времени и темперамента при соматических нарушениях: Монография / С. М. Бондаревич. – Одесса: Издатель Н. П. Черкасов, 2009. – 353 с.
2. Киреева З. А. Развитие сознания, детерминированное временем: Монография / З. А. Киреева. – Одесса: ВМВ, 2010 – 380 с.
3. Кроник А. А., Ахмеров Р. А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А. А. Кроник, Р. А. Ахмеров. – 2-е изд. – М.: Смысл, 2008. – 294 с.
4. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т. М. Титаренко. – К.: Міленіум, 2005. – 336 с.
5. Страцинська І. Локалізація стартів на життєвому шляху творчої особистості / І. Страцинська // Психологія і суспільство. – Тернопіль, 2002. – № 2. – С. 149-155.
6. Франкл В. Людина у пошуках граничного сенсу / В. Франкл // Гуманістична психологія: в 3 т. – К.: Пульсари, 2001. – Т. 1. – С.165–177.
7. Цуканов Б. И. Время в психике человека: Монография / Б. И. Цуканов. – Одесса: Астропринт, 2000. – 220 с.
8. Цуканов Б. И. Качество «внутренних часов» и проблема интеллекта / Б. И. Цуканов // Психологический журнал. – 1991. – Т. 12. – № 3. – С. 38-43.
9. Цуканов Б. И. Фактор времени и проблема сердечно-сосудистых заболеваний / Б. И. Цуканов // Психологический журнал. – 1989. – Т. 10. – № 1. – С. 83–88.

ЛЕКЦІЯ 4. Особистість у вимірах самосвідомості і духовності (2 год).

Визначення особистості через її самосвідомість і духовність. Соціально-психологічна сутність, виникнення і розвиток духовності особистості. Проблема структури властивостей високодуховної особистості. Проблема вікової періодизації духовного розвитку особистості в онтогенезі. Діагностика духовного потенціалу особистості: підходи дослідження. Проблема розвитку духовного потенціалу особистості. Психолого-педагогічне забезпечення духовного розвитку і самореалізації особистості. Перспективи духовно-особистісного підходу в дослідженні психологічних феноменів. Проблема ноології особистісної зустрічі – одкровення – спілкування. Особистість як суб'єкт самоактивності. Психологія самоконтроля і саморегуляції поведінки особистості. Проблема розвитку психологічної резилентності.

Основні поняття теми: самосвідомість, духовність, ставлення до себе, самоприйняття, особистісний смисл «Я», вікові кризи, інтроспекція, рефлексія, самопізнання, самоусвідомлення, саморегуляція, самоактуалізація, самооцінка, ноологія, самоконтроль, саморегуляція, психологічна резилентність.

Самостійна робота аспірантів (9 год.):

1. Особистість як ноологічна категорія.

2. Психологія і ноологія творчості.
3. Проблема духовної структури особистості.
4. Психологічне консультування на основі духовно-особистісного підходу.

Література:

1. Аронсон Э. Диссонанс, лицемерие и я-концепция / Э. Аронсон // Общественное животное. Исследования // Под ред. Э. Аронсона: в 2 т. – М.: ПРАЙМ-ЕВРОзнак, 2003. – Т. 1. – С. 336–365.
2. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості: монографія / М. Й. Боришевський. – Суми: Видавничий будинок «Еллада», 2012. – 608 с.
3. Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін / О. Злобіна. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2004. – 382 с.
4. Знаков В. В. Самопонимание субъекта как когнитивная и экзистенциальная проблема / В. В. Знаков // Психологический журнал. – 2005. – Т. 26. – № 1. – С. 18–28.
5. Кравчук С. Л. Життєстійкість та психологічна пружність особистості юнацького віку як запобіжники негативним наслідкам воєнного конфлікту / С. Л. Кравчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2019. – Вип. 1. – С. 142–147.
6. Помиткін Е. О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості: посібник / Едуард Помиткін. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 144 с.
7. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія / Е. О. Помиткін. – К.: Наш час, 2007. – 280 с.
8. Помиткіна Л. В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: Монографія / Л. В. Помиткіна. – К.: Кн. вид. НАУ, 2007. – 180 с.
9. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи і процедури діагностики / О. В. Савченко. – Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2016. – 286 с.
10. Столин В. В. Самосознание человека / В. В. Столин. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. – 284 с.
11. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість: дозвіл на інакшість [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/31387434/
12. Улановский А. М. Феноменологический метод в психологии, психиатрии и психотерапии / А. М. Улановский // Методология и история психологии. – 2007. – Том 2. – Вып. 1. – С. 130–150.
13. Чепелева Н. В. Идентичность личности в контексте психологической герменевтики / Н. В. Чепелева // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н. В. Чепелевої. – К., 2006. – Т. 2. – Вип. 4. – С. 5–15.
14. Якоби М. Стыд и истоки самоуважения / М. Якоби. – М.: Институт аналитической психологии, 2001. – 252 с.

Семінарське заняття 4 Особистість у вимірах самосвідомості і духовності (2 год.)

1. Соціально-психологічна сутність, виникнення і розвиток духовності особистості. Проблема структури властивостей високодуховної особистості.
2. Діагностика духовного потенціалу особистості: підходи дослідження.
3. Проблема розвитку духовного потенціалу особистості. Психолого-педагогічне забезпечення духовного розвитку і самореалізації особистості.
4. Перспективи духовно-особистісного підходу в дослідженні психологічних феноменів.
5. Проблема розвитку психологічної резилентності.
6. Психологічна природа перфекціонізму та нарцисизму. Способи їх дослідження.

Література:

1. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості: монографія / М. Й. Боришевський. – Суми: Видавничий будинок «Еллада», 2012. – 608 с.
2. Дорожкін В. Р. Глянцевое лицо нарциссизма: аналитический подход / В. Р. Дорожкин // Консультативная психология и психотерапия. – 2017. – Том 25. – № 1. – С. 72–91.
3. Дедюлина М. А. Нарциссизм в эпоху hi-tech / М. А. Дедюлина, С. А. Датченко // Гуманитар. науч. исслед. – 2014. – № 7 (35). – С. 169–171.
4. Кравчук С. Л. Життестійкість та психологічна пружність особистості юнацького віку як запобіжники негативним наслідкам воєнного конфлікту / С. Л. Кравчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2019. – Вип. 1. – С. 142–147.
5. Лактионов А. Н. Координаты индивидуального опыта / А. Н. Лактионов. – Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2010. – 365 с.
6. Перлз Ф., Гудмен П., Хефферлин Р. Практикум по гештальттерапии / Ф. Перлз, П. Гудмен, Р. Хефферлин. – СПб.: Питер, 1995. – 342 с.
7. Помиткін Е. О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості: посібник / Едуард Помиткін. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 144 с.
8. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія / Е. О. Помиткін. – К.: Наш час, 2007. – 280 с.
9. Помиткіна Л. В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: Монографія / Л. В. Помиткіна. – К.: Кн. вид. НАУ, 2007. – 180 с.
10. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Роджерс. – М.: «Прогресс», 1994. – 480 с.
11. Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи і процедури діагностики / О. В. Савченко. – Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2016. – 286 с.
12. Соколова Е. Т. О патологическом нарциссизме [электронный ресурс] / Е. Т. Соколова. – Режим доступа: <http://vprosvet.ru/biblioteka/psihologiya-narcissizma/>
13. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон. – М.: Прогресс, 1996. – 344 с.

14. Ясная В. А., Еникополов С. Н. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы / В. А. Ясная, С. Н. Еникополов // Вопросы психологии. – 2007. – № 4. – С. 157–168.

ЛЕКЦІЯ 5. Особистість у власній повсякденності (2 год)

Природа повсякденності як особистісного середовища. Практики індивідуального і колективного. Методи вивчення повсякденності. Потреба у буденності та небуденності. Функції буденності. Психологія приватного життя. Проблема самотності і потреба в приватності. Буденний дискурс і сюжети повсякденності. Способи інтерпретації повсякденного досвіду.

Основні поняття теми: буденність, святковість, біографія особистості, звички, самотність, потреба, практики, приватність, публічність, етнометодологія, соціальна феноменологія, фонові очікування, презентизм, індексичні вирази, інтроекція, когніції.

Самостійна робота аспірантів (9 год.):

1. Поміркуйте, що таке повсякденність для Вас?
2. Яка потреба у Вас сьогодні сильніша (у буденності чи небуденності)? Чому?
3. Роль емоційності в індивідуалізації властивостей особистості професіонала.

Література:

1. Анцыферова Л. И. Психология повседневности: жизненный мир личности и «техники» ее бытия / Л. И. Анцыферова // Психологический журнал. – № 2. – 1993. – С. 3–16.
2. Гусельцева М. С. Психология повседневности: методология, история, перспективы / М. С. Гусельцева // Психологические исследования. – 2017. – 10 (51). – С. 12–16.
3. Гофман И. Представление себя другим в повседневной жизни / И. Гофман. – М.: Канон-Пресс-Ц, 2000. – 304 с.
4. Григорьев Л. Г. «Социология повседневности» Альфреда Шюца / Л. Г. Григорьев // Социологические исследования. – 1988. – № 2. – С. 123–129.
5. Козлова Н. Н. Повседневность / Н. Н. Козлова // Новая философская энциклопедия: в 4 т. – М.: Мысль, 2001. – Т. 3. – С. 254–255.
6. Основы психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука., В. А. Роменця. – К.: Либідь, 1999. – 632 с.
7. Титаренко Т. М. Мистецтво щоденно жити: до психологічної природи повсякденності / Т. М. Титаренко // Мова і культура. – Вип. 6. – Т. 2: Психологія мови і культури. Мова і засоби масової комунікації. – К.: Либідь, 2003. – С. 2-19.
8. Титаренко Т. М. Психологічна природа буденності та способи її інтерпретації [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/31484931
9. Улыбина Е. В. Психология обыденного сознания / Е. В. Улыбина. – М.: Смысл, 2001. – 263 с.

10. Фрейд З. Психопатология обыденной жизни / З. Фрейд // Психология бессознательного. – М.: Просвещение, 1989. – С. 202–309.

Семінарське заняття 5. Особистість у власній повсякденності (2 год).

1. Порівняльний аналіз буденного та екзистенційного життєвого досвіду особистості.
2. Когнітивні репрезентації та умови формування повсякденних інтерпретаційних комплексів.
3. Особистісний зміст традиційних і нетрадиційних свят, розваг тощо.
4. Приватність і публічність у постмодерністському світі.
5. Проблема самотності і потреба в приватності: підходи та методи дослідження.

Література:

1. Гусельцева М. С. Психология повседневности: методология, история, перспективы / М. С. Гусельцева // Психологические исследования. – 2017. – 10(51). – С. 12–16.
2. Попова И. М. Повседневные идеологии. Как они живут, меняются и исчезают / И. М. Попова. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 2000. – 219 с.
3. Рикер П. Повествовательная идентичность / П. Рикер // Герменевтика. Этика. Политика. – М.: АО «КАМІ», 1995. – 160 с.
4. Титаренко Т. М., Кочубейник О. М., Черемних К. О. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко, О. М. Кочубейник, К. О. Черемних. – Режим доступу: www.academia.edu/30439466
5. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.

ЛЕКЦІЯ 6. Індивідуальність у добу постнекласичної раціональності (2 год.)

Індивідуальність традиційна і сучасна. Соціальні стереотипи та прийняття соціумом індивідуальної своєрідності. Життєві шляхи як способи індивідуалізації. Стать і гендер – можливості індивідуалізації. Ставлення особистості до свого тіла.

Основні поняття теми: індивідуальність, деіндивідуалізація, Я-образ, традиція, сучасність, ідентичність, типовість, унікальність, соціальний стереотип, психологічна стать, маскуліність, фемініність, гендерна ідентичність, гендерний стереотип, тілесність, субкультура молодіжна, маргінальна особистість, характер.

Практичне завдання:

Вправа 1. Бесіда з самим собою.

Вправа 2. Перетворювальний наратив.

Самостійна робота для аспірантів (8 год.):

1. Поміркуйте, чому така розповсюдженість терміну і тематики «індивідуальності»? Це віяння моди чи сучасний соціо-культурний контекст?
2. Чого в соціальних стереотипах більше: користі чи шкоди?
3. Поміркуйте, чому людям подобається розчинення в групі, втрата індивідуальності? Наведіть приклади.
4. Груповий гіпноз і можливість звільнитися від нього.
5. Розкрийте поняття : тіло-річ, тіло-плоть, тіло-капітал і тіло-потенціал.

Література:

1. Асмолов А. Г. Психология индивидуальности. Методологические основы развития личности в историко-эволюционном процессе / А. Г. Асмолов. – М.: МГУ, 1986. – 314 с.
2. Бем С. Л. Линзы гендера. Трансформация взглядов на проблему неравенства полов / С. Л. Бем. – М.: РОССПЭН, 2004. – 336 с.
3. Заграй Л. Д. Молодіжна субкультура: гендерний досвід / Л. Д. Заграй. – Івано-Франківськ, 2012 – 375 с.
4. Елисеєва Ю. А. Системность как методологическая ценность постнеклассической психологии культуры / Ю. А. Елисеєва // Известия Уральского гос. ун-та. – 2007. – № 48. – С. 94–102.
5. Кірієнко О. Принципи побудови індивідуальної ідентичності в епохи модерну та постмодерну: підхід З. Баумана / О. Кірієнко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – 2014. – Випуск 5. – С. 271–278.
6. Липовецьки Ж. Эра пустоты: Эссе о современном индивидуализме / Жиль Липовецьки; Пер. с фр. В. В. Кузнецова. – СПб: Владимир Даль, 2001. – 331 с.
7. Психология индивидуальности: новые модели и концепции / Под ред. Е. Б. Старовойтенко, В. Д. Шадрикова. – М.: НОУ ВПО МПСИ, 2009. – 372 с.
8. Титаренко Т. М. Гендерне усвідомлення повсякденного досвіду та самоздійснення особистості / Т. М. Титаренко // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика. – Вип. 5. – К., 2007. – С. 16–24.
9. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість у динаміці самоконструювання [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко. – Режим доступу: www.academia.edu/30908699/
10. Эпштейн М. Информационный взрыв и травма постмодерна [электронный ресурс] / М. Эпштейн. – Режим доступу: <http://www.emory.edu/INTELNET/bio.html>

Семінарське заняття 6. Індивідуальність у добу постнекласичної раціональності (2 год.)

1. Проблеми дослідження індивідуальності у добу постнекласичної раціональності.
2. Молодіжні субкультури як чинник формування індивідуальності.
3. Когнітивні стилі в структурі індивідуальності. Когнітивні стилі та властивості особистості.
4. Біологічні та соціально-психологічні детермінанти когнітивних стилів.

5. Взаємозв'язок когнітивних стилів. Проблема емпіричного дослідження зв'язків когнітивних стилів.
6. Феномен «розщеплення» полюсів когнітивних стилів. Проблема емпіричного дослідження феномена «розщеплення» полюсів когнітивних стилів.
7. Пояснення причин індивідуальної поведінки в контексті стильового підходу.
8. Стигматизація, девіантність та маргінальність особистості.

Література:

1. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Л. Доценко. – СПб.: Речь, 2003. – 304 с.
2. Кейн С. Интроверты. Как использовать особенности своего характера / С. Кейн. – М.: Манн, 2016. – 384 с.
3. Корнилова Т. В., Паролей Г. В. Подходы к изучению когнитивных стилей: двадцать лет спустя / Т. В. Корнилова, Г. В. Паролей // Вопросы психологии, 1989. – № 6. – С. 140–146.
4. Крэйхи Б. Социальная психология агрессии / Б. Крэйхи. – СПб.: Питер, 2003. – 336 с.
5. Либин А. В. Единая концепция стиля человека: метафора или реальность? // Стиль человека: психологический анализ / А. В. Либин / Под ред. А. В. Либина. – М.: Смысл, 1998. – С. 109–124.
6. Моросанова В. И. Индивидуальная саморегуляция и характер человека / В. И. Моросанова // Вопросы психологии. – 2007. – № 3. – С. 59–63.
7. Падун М. А., Загряжская Е. А. Психологический дистресс у лиц с различными когнитивными стилями / М. А. Падун, Е. А. Загряжская // Психологический журнал. – 2007. – Т. 28. – №6. – С.30–39.
8. Холодная М. А. Когнитивный стиль как квадриполярное измерение / М. А. Холодная // Психологический журнал. – 2000. – Т. 21. – № 4. – С. 46–56.
9. Холодная М. А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума / М. А. Холодная. – СПб.: Питер, 2004. – 384 с.

Практичне завдання за темою «Феномен індивідуальності» (до лекції 6).

Вправа 1. Бесіда з самим собою (за матеріалами книжки: Фридман Дж., Комбс Дж. Конструирование иных реальностей. Истории и рассказы как терапия / Дж. Фридман, Дж. Комбс. – М.: Класс, 2001. – 230 с.).

Виберіть властивість власної особистості, яка Вам здається надмірною, заважає у спілкуванні чи викликає у інших людей негативні почуття. Назвіть цю якість одним словом, наприклад, сором'язливий, чи залежний, чи агресивний. Тепер у списку питань замініть Х обраним Вами словом і відповідайте собі на кожне з них.

1. Як Ви стали Х?
2. По відношенню до чого Ви більш за все Х?
3. Які події зазвичай призводять до того, що Ви стаєте х?
4. Коли Ви Х, що Ви робите з того, що не зробили б, якби не були Х?
5. Які наслідки того, що Ви Х для Вашого життя і взаємин з іншими?

6. Які з Ваших сьогоднішніх утруднень пов'язані з тим, що Ви Х?
7. Як змінюється Ваше уявлення про себе, коли Ви Х?
8. Якби раптом якимось дивом Ви прокинулись зранку і більше не були Х, то як би змінилося Ваше життя?

Як Ви себе почуваєте після відповідей? Що, як Вам здається, можна зробити? А що ніяк не зміниться? Яким Ви бачите своє майбутнє у цьому ракурсі?

Наступний крок – замініть обраний Вами прикметник на іменник. Наприклад, замість слова „сором'язливий” візьміть „сором'язливість”. І знов спробуйте відповісти на наступні запитання, підставляючи замість літери У Ваш іменник.

1. Що зробило Вас залежним від У такою мірою, що воно може домінувати у Вашому житті?
2. У яких обставинах У з більшою імовірністю проявляється?
3. Які події призводять зазвичай до появи У?
4. Що У підштовхувало Вас робити крім Ваших найкращих намірів?
5. Як У впливає на Ваше життя і Ваші взаємини?
6. Яким чином У привело Вас до тих складностей, які Ви відчуваєте?
7. Чи закриває У від Вас Ваші ресурси, чи Ви все ж здатні бачити їх?
8. Чи бували такі часи, коли Ви могли найкращим чином скористатись У? А такі часи, коли У могло проявитися, але Ви не випустили його на сцену?

Який Ви бачите ефект від відповідей? Як себе почуваєте? Що здається для Вас можливим у відношенні Вашої сором'язливості? Що здається неможливим? Як Ви бачите своє майбутнє у відношенні сором'язливості?

Порівняйте Ваші відповіді на першу серію запитань з другою серією. Чи є різниця? Перетворив прикметник „сором'язливий” на іменник „сором'язливість”, чи змогли Ви хоча б трохи відсторонитись від неї, почати ставитися до сором'язливості як до об'єкту? Чи було це для Вас корисно?

Вправа 2. Перетворювальний наратив (за матеріалами книжки: Фридман Дж., Комбс Дж. Конструирование иных реальностей. Истории и рассказы как терапия / Дж. Фридман, Дж. Комбс. – М.: Класс, 2001. – 230 с.).

Спробуйте створити історію про себе і свою сором'язливість (чи якусь іншу якість), яка б Вас більше задовольнила. Ваше завдання – налаштуватись на те, що Ви насправді автор свого життя і тепер зможете заново переписати окремі його епізоди.

Спочатку пригадайте той випадок, коли Вас вдавалося уникнути впливу Вашої сором'язливості на Вашу поведінку. Не буває, щоб проблема завжди була з Вами. Такий унікальний випадок може стати початком нової розповіді. Ви відчуєте, що колись все ж були впевненою у собі, спокійною та життєрадісною людиною.

Тепер уявіть, що Ви виростили в інших умовах, де Вам довіряли і завжди підтримували Ваші сміливі, а інколи й ризиковані плани і дії. Ви відчували постійну любов з боку дорослих, їх прийняття і віру у Ваші можливості. Як Вам здається, сором'язливість оволоділа би Вами? Чи могли б Ви бути сьогодні впевненою у собі людиною? Як розвивалась би Ваша особистість за нових стартових умов?

Нова історія має бути максимально деталізованою, повною переживань, подробиць, спогадів, що зробить її по-справжньому цікавою. Відчуйте в собі талановитого казкаря, романіста чи сценариста. Бажано включати в сюжет інших людей. Для цього запитуйте себе, як бачили Вашу історію близькі люди, друзі, однокласники? Хто надав би Вам допомогу, якби знав, що Ви її потребуєте?

Не забувайте про «подвоєний ландшафт» кожної історії: зовнішній ландшафт реальних дій і внутрішній ландшафт свідомості. Спочатку відповідайте собі на запитання «хто, що, коли, де, як», складаючи з таких відповідей граматику своєї історії. Особливу увагу приділяйте епізодам, що стають поворотною точкою, де сюжет змінюється з невизначеного або навіть тривожно-напружено-негативного на все більш гармонійний, радісний, позитивний. Тепер зосередьтеся на ландшафті свідомості: напишіть про бажання, наміри, переконання, цінності, смисли. Так акцентуйте увагу то на зовнішньому, то на внутрішньому ракурсі, то сплітайте їх в одне ціле.

Нарешті, спитайте себе, що для Вас означають Ваші сьогоднішні реальні успіхи, яких Ви досягли, незважаючи на Вашу сором'язливість. А яким би було Ваше теперішнє, якби все розвивалось так, як Ви вигадали у своїй історії? Які Ви бачите нові ресурси у собі сьогодні? Чого чекаєте від свого майбутнього? Які у Вас є передбачення на найближчий рік Вашого життя?

ЛЕКЦІЯ 7. Творчий та особистісний потенціал. Психологічне благополуччя та самоєфективність особистості (4 год.).

Проблема трансцендентальної природи творчості та способів трансценденції реальності. Механізми і шляхи трансцендентального становлення особистості. Практичне застосування трансцендентальної концепції особистості в освіті. Сутність творчого та особистісного потенціалу особистості. Проблема розвитку творчого та особистісного потенціалу особистості. Поняття психологічного благополуччя та психологічного здоров'я особистості. Проблема критеріїв психологічного здоров'я. Проблема соціально-психологічних умов розвитку та здоров'я особистості. Процесуальна природа особистісної зміни в контексті проблематики психічного здоров'я. Життестійкість та самоєфективність особистості.

Основні поняття теми: особистість, трансценденція, творчість, творчий потенціал, особистісний потенціал, психологічне благополуччя, психологічне здоров'я, обдарованість, емоційний інтелект, самореалізація, саморозвиток, особистісне зростання, стратегії подолання, опанування, успіх, життестійкість, самоєфективність.

Самостійна робота аспірантів (8 год.):

1. Потреба у досягненнях. Гендерна та вікова специфіка переживання успіху і невдачі.
2. Біографічне проектування особистості.
3. Загально-психологічна та професійна моделі структури особистості.
4. Психотерапевтична форма особистісної зміни.
5. Проектування особистісної зміни в системі освіти.
6. Розробити тренінг компетентності психологів в розвитку духовного потенціалу особистості юнацького віку.

Література:

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект: исследования феномена / И. Н. Андреева // Вопросы психологии. – 2006. – № 3. – С. 78–86.
2. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.
3. Башкирева Т. А. Общие критерии психического, психологического, социального здоровья / Т. А. Башкирева // Мир психологии. – 2007. – № 2. – С. 140–151.
4. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д. Б. Богоявленская. – Ростов-на-Дону: Изд-во РГУ, 1983. – 173 с.
5. Вознюк О. В. Концепція цілісності як основа філософського синтезу знань / О. В. Вознюк. – Житомир: РутаВолинь, 2005. – 388 с.
6. Вознюк А. В. О трансцендентальной природе человеческого «Я» как целостности / А. В. Вознюк // Totallogy-XXI. Постнекласичні дослідження / ЦГО НАН України. – К., 2002. – Вип. 7. – С. 233–252.
7. Вознюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: Монографія / О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 684 с.
8. Гальцева Т. О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження / Т. О. Гальцева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2015. – Вип. 4. – С. 110–114.
9. Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония / Е. А. Донченко, Т. М. Титаренко. – К.: Политиздат Украины, 1989. – 175 с.
10. Дорфман Л. Я. Основные направления исследований креативности в науке и искусстве / Л. Я. Дорфман, Г. В. Ковалева // Вопросы психологии. – 1999. – № 2. – С. 101–106.
11. Кудрявцев В. Т. Выбор и надситуативность в творческом процессе : опыт логико-психологического анализа проблемы / В. Т. Кудрявцев // Психологический журнал. – Т. 18. – 1997. – № 1. – С. 16–30.
12. Титаренко Т. М. Індикатори психологічного здоров'я особистості / Т. М. Титаренко // Психологічні науки: проблеми і здобутки. – 2016. – Вип. 9. – С. 196–215.

Семінарське заняття 7. Творчий та особистісний потенціал. Психологічне благополуччя та самоефективність особистості (2 год).

1. Сутність творчого та особистісного потенціалу особистості. Проблема розвитку творчого та особистісного потенціалу особистості.
2. Феномени психологічного благополуччя та психологічного здоров'я особистості.
3. Проблема критеріїв психологічного здоров'я.
4. Процесуальна природа особистісної зміни в контексті проблематики психічного здоров'я.
5. Вплив постфігуративної та префігуративної культури на розвиток потенціалу особистості.
6. Копінг-стратегії подолання перешкод та способи підвищення самоефективності.

Література:

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект: исследования феномена / И. Н. Андреева // Вопросы психологии. – 2006. – № 3. – С. 78–86.
2. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.
3. Башкирева Т. А. Общие критерии психического, психологического, социального здоровья / Т. А. Башкирева // Мир психологии. – 2007. – № 2. – С. 140–151.
4. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д. Б. Богоявленская. – Ростов-на-Дону: Изд-во РГУ, 1983. – 173 с.
5. Гальцева Т. О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження / Т. О. Гальцева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2015. – Вип. 4. – С. 110–114.
6. Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония / Е. А. Донченко, Т. М. Титаренко. – К.: Политиздат Украины, 1989. – 175 с.
7. Дорфман Л. Я. Основные направления исследований креативности в науке и искусстве / Л. Я. Дорфман, Г. В. Ковалева // Вопросы психологии. – 1999. – № 2. – С. 101–106.
8. Климчук В. О., Мойсієнко Я. В. Життєвий шлях творчої особистості: принципи біографічного дослідження / В. О. Климчук, Я. В. Мойсієнко // Соціальна психологія. – 2007. – №6. – С. 32–44.
9. Кудрявцев В. Т. Выбор и надситуативность в творческом процессе : опыт логико-психологического анализа проблемы / В. Т. Кудрявцев // Психологический журнал. – Т. 18. – 1997. – № 1. – С. 16–30.
10. Леонтьев Д. А. Мудрость как интегральная характеристика личностного потенциала / Д. А. Леонтьев // Личностный потенциал: структура и диагностика / Под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2001. – С. 92–106.
11. Психологія життєвої кризи / за ред. Т. М. Титаренко. – К.: Агрпромовидав України, 1998. – 348 с.

12. Стайн С., Бук Г. Преимущества EQ: Эмоциональная культура и ваш успех [электронный ресурс] / С. Стайн, Г. Бук. – Режим доступа: <http://www.lib.ru/DPEOPLE/eg.txt>
13. Смутьсон М. Л. Мудрість як психологічний феномен / М. Л. Смутьсон, М. М. Назар, Н. М. Мехтіханова [електронний ресурс] // Технології розвитку інтелекту. – 2013. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2013_4_5
14. Титаренко Т. М. Індикатори психологічного здоров'я особистості / Т. М. Титаренко // Психологічні науки: проблеми і здобутки. – 2016. – Вип. 9. – С. 196–215.
15. Холодная М. А., Берестнева О. Г., Муратова Е. А. Структура стратегий совладания в юношеском возрасте / М. А. Холодная, О. Г. Берестнева, Е. А. Муратова // Вопросы психологии. – 2007. – № 4. – С. 143–156.

IV. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення аспірантів із дисципліни «Сучасні проблеми психології особистості» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності аспірантів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 4.1 та 4.2.

**Таблиця 4.1. Розрахунок рейтингових балів за видами
поточного (модульного) контролю**

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів (к-ть x бал)
1.	Відвідування лекцій	4x1 + 8x2=20
2.	Робота на семінарському занятті	10x5=50
3.	Робота на практичному занятті	12x10=120
4.	Самостійна робота	50
5.	Модульна (підсумкова) контрольна робота	5x25=155
6.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	1x50=50
	Всього	420
	Коефіцієнт	420:60=7
	Підсумковий рейтинговий бал	
	Екзамен	40
	Всього	100

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда;
- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз;
- *методи взаємного та спільного контролю*.

Таблиця 4.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з. можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 35 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивчення курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

V. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

З метою зробити навчання максимально ефективним, продуктивним і наближеним до індивідуальних пізнавальних потреб здобувачів третього рівня вищої освіти в програмі надано перевагу діалогічному, дослідницькому, евристичному, пояснювально-ілюстративному методам та комп'ютерним презентаціям, оскільки вони, з огляду на специфіку дисципліни, найкращим чином дозволяють спонукати аспірантів до пошуку креативних розв'язань поставлених завдань.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

– Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, показовий метод, комп'ютерні презентації, пояснювально-ілюстративний метод, розповідь, бесіда.

– Практичні: діалогічний метод, вправи на осмислення, саморефлексію.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: евристичний метод, репродуктивний метод, дослідницький метод.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань, тестування, усне опитування.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: діалогічний метод, дослідницький метод, комп'ютерні презентації, пояснювально-ілюстративний метод, створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Інтерактивні методи навчання: діалогічний метод, комп'ютерні презентації, мозковий штурм, дослідницький метод.

VI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- методичні матеріали з підготовки до семінарських і практичних занять та виконання ІНДЗ;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень аспірантів;
- засоби реалізації підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- технічні засоби;
- комп'ютерні технології;
- новітні інформаційно-комунікативні технології.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Дослідницькі стратегії вивчення особистості.
2. Структура особистості у сучасній психології: порівняльний аналіз.
3. Особистість у функціональному, онтологічному і аксіологічному вимірах.
4. Просторово-часові координати життєвого світу особистості.
5. Постнекласичні погляди на життєвий шлях особистості.
6. Психологічне розуміння життєвого досвіду особистості.
7. Роль життєвої кризи у особистісному самоздійсненні.
8. Особливості життєвого вибору особистості.
9. Кількісні і якісні методи дослідження особистості.
10. Психологічний простір у життєвому світі особистості.
11. Роль значущих інших у соціалізації та індивідуалізації.
12. Психологічна сутність, виникнення і розвиток рефлексивної компетентності особистості.
13. Значення спільнот та референтних груп для особистості.
14. Специфіка атитюдів порівняно з життєвими планами і звичками.
15. Особистість як суб'єкт зовнішньо і внутрішньо спрямованої культуротворчої діяльності.
16. Особистість з позиції культурологічного підходу і принципу вчинку.
17. Культурно-психологічний розвиток і саморозвиток особистості як цінності: підходи дослідження.
18. Честь і достоїнство особистості як культурно-психологічні феномени.
19. Особистість як суб'єкт засвоєння, збереження і відтворення культури в чергуванні поколінь людства.
20. Соціалізація та індивідуалізація як єдиний процес.
21. Проблема вдалої і невдалої соціалізації як умов соціальної діяльності людини.
22. Вплив самооцінки на встановлення дружніх і романтичних стосунків.
23. Психологічний час у життєвому світі особистості.
24. Можливості прогнозування і планування майбутнього.
25. Життєві домагання як механізм самоздійснення особистості.
26. Самоконструювання шляхом постановки життєвих завдань.
27. Значення смислової сфери для життєконструювання особистості.
28. Мистецтво життєтворчості особистості і способи керівництва часом життя.
29. Психологічний вік як міра самореалізованості особистості.
30. Каузометрія як спосіб самопізнання: можливості і обмеження методу.
31. Дослідження життєвих перспектив молоді у сучасній психології.
32. Ставлення до себе як опосередкування ставлення до часу і простору свого життя.
33. Циклоїдний характер динаміки становлення і життєдіяльності особистості.

34. Патопсихосоматичні прояви часових типологічних характеристик особистості.
35. Психологічна природа перфекціонізму та нарцисизму.
36. Соціально-психологічна сутність, виникнення і розвиток духовності особистості. Структура властивостей високодуховної особистості.
37. Вікова періодизація духовного розвитку особистості в онтогенезі.
38. Діагностика духовного потенціалу особистості: підходи дослідження.
39. Проблема розвитку духовного потенціалу особистості.
40. Психолого-педагогічне забезпечення духовного розвитку і самореалізації особистості.
41. Перспективи духовно-особистісного підходу в дослідженні психологічних феноменів.
42. Особистість як суб'єкт самоактивності.
43. Психологія самоконтроля і саморегуляції поведінки особистості.
44. Проблема розвитку психологічної резилентності.
45. Проблема трансцендентальної природи творчості та способів трансценденції реальності.
46. Механізми і шляхи трансцендентального становлення особистості.
47. Практичне застосування трансцендентальної концепції особистості в освіті.
48. Сутність творчого та особистісного потенціалу особистості.
49. Проблема розвитку творчого та особистісного потенціалу особистості.
50. Поняття психологічного благополуччя та психологічного здоров'я особистості. Проблема критеріїв психологічного здоров'я.
51. Процесуальна природа особистісної зміни в контексті проблематики психологічного здоров'я.
52. Когнітивні стилі: їх походження та вплив на особистісну активність.
53. Повсякденність як особистісне середовище.
54. Ставлення до повсякденності полезалежної та полenezалежної особистості.
55. Специфіка буденного знання порівняно із знанням науковим.
56. Порівняльний аналіз потреби у буденності і карнавальності.
57. Особливості буденного дискурсу і сюжети повсякденності.
58. Способи інтерпретації повсякденного досвіду.
59. Умови формування повсякденних інтерпретаційних комплексів.
60. Роль фонових очікувань в інтерпретації повсякденного досвіду.
61. Особливості буденного досвіду порівняно з досвідом екзистенційним.
62. Специфіка модерністського та постмодерністського розуміння індивідуальності.
63. Суспільні стереотипи та прийняття соціумом індивідуальної своєрідності.
64. Молодіжна субкультура як чинник формування індивідуальності.
65. Когнітивні стилі в структурі індивідуальності. Когнітивні стилі та властивості особистості.

66. Біологічні та соціально-психологічні детермінанти когнітивних стилів.
67. Взаємозв'язок когнітивних стилів. Проблема емпіричного дослідження зв'язків когнітивних стилів.
68. Феномен «розщеплення» полюсів когнітивних стилів.
69. Проблема емпіричного дослідження феномена «розщеплення» полюсів когнітивних стилів.
70. Пояснення причин індивідуальної поведінки в контексті стильового підходу.
71. Дисгармонійні життєві світи та життєва некомпетентність.
72. Розуміння особистісної норми у модернізмі і постмодернізмі.
73. Культурні та індивідуально-психологічні передумови маніпулятивної поведінки особистості.
74. Соціальна маргінальність та девіантна поведінка особистості.
75. Психологічна стаття як матриця світобудови.
76. Гендерні інтерпретації життєвого досвіду та особливості гендерних наративів.
77. Особливості агресивної та емпатійної поведінки чоловіків і жінок.
78. Поняття здібностей та особистісного потенціалу у сучасній інтерпретації.
79. Потреба у досягненнях та життєвий успіх.
80. Чинники соціального інтелекту та емоційної культури.
81. Особистісна самоефективність: психологічний зміст і детермінанти.
82. Життєстійкість та її компоненти у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях.
83. Підходи сучасної психології до особистісної самоактуалізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Айзенк М. Личность / М. Айзенк // Психология. Комплексный подход. – Минск: Новое знание, 2002. – С. 426–459.
2. Андреева Г. М., Богомолова Н. Н., Петровская Л. А. Зарубежная социальная психология XX столетия: Теоретические подходы: [учебное пособие] / Г. М. Андреева, Н. Н. Богомолова, Л. А. Петровская. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 287 с.
3. Психология личности: Словарь-справочник // Под ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
4. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості: [монографія] / за ред. Н. В. Чепелевої. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 276 с.
5. Рыбалка В. В. Теории личности в отечественной философии, психологии и педагогике: Пособие / В. В. Рыбалка. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2015 – 872 с.
6. Старовойтенко Е. Б. Психология личности в парадигме жизненных отношений: [учеб. пособие для вузов] / Е. Б. Старовойтенко. – М.: Академический проект, 2004. – 256 с.
7. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
8. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості / Т. М. Титаренко. – К.: Каравела, 2013. – 312 с.
9. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер, 1997. – 608 с.

Додаткова:

1. Бауман З. Текущая современность / З. Бауман. – СПб.: Питер. – 2008. – 240 с.
2. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: Медиум, 1995. – 323 с.
3. Буюева Л. П. Социальная среда и сознание личности / Л. П. Буюева. – М.: Из-во МГУ, 1968. – 268 с.
4. Власова О. І. Актуальні проблеми теорії соціалізації людини / О. І. Власова / Матеріали доповідей I міжнародної науково-практичної конференції «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства». – К.: Геопринт, 2011. – С. 36-43.
5. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций: Из неопубликованных трудов / Л. С. Выготский; Акад. пед. наук РСФСР, Ин-т психологии. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1960. – 500 с.
6. Елисеєв О. П. Практикум по психології личности / О. П. Елисеєв. – Спб.: Питер, 2000. – 560 с.

7. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2009. – 512 с.
8. Ковтунович М. Г., Леонова О. И. Личность как предмет психологического анализа в работах зарубежных авторов начала XXI века / М. Г. Ковтунович, О. И. Леонова // Современная зарубежная психология. – 2012. – № 1 – С.43–52.
9. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг. – СПб.: Питер, 2000. – 988 с.
10. Кроник А. А., Ахмеров Р. А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А. А. Кроник, Р. А. Ахмеров. – 2-е изд. – М.: Смысл, 2008. – 294 с.
11. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук (рукопис 1949 року) / О. Кульчицький / Упорядник і науковий редактор А. Карась. – Мюнхен – Львів: Український Вільний Університет, 1995. – 164 с.
12. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – Изд-е 2-е. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
13. Личностный потенциал: структура и динамика / Под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2011. – 680 с.
14. Можейко М. А. Класика – неклассика – постнеклассика – Энциклопедия – История философии [электронный ресурс] / М. А. Можейко. – Режим доступа: http://slovari.yandex.ru/dict/history_of_phylosopher
15. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. – К.: Фенікс, 2013. – 540 с.
16. Мудрик А. В. Социализация человека / А. В. Мудрик. – М.: Издат. центр «Академия», 2004. – 304 с.
17. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т. М. Титаренко. – К.: Міленіум, 2005. – 336 с.
18. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
19. Помиткін Е. О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості: посібник / Едуард Помиткін. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 144 с.
20. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія / Е. О. Помиткін. – К.: Наш час, 2007. – 280 с.
21. Помиткіна Л. В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: Монографія / Л. В. Помиткіна. – К.: Кн. вид. НАУ, 2007. – 180 с.
22. Психология личности: хрестоматия по психологии / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря, В. В. Архангельской. – М.: АСТ Астрель, 2009. – 624 с.
23. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навчально-методичний посібник / В. В. Рибалка. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 204 с.

- 24.Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології: Навчальний посібник / В. В. Рибалка. – К.: ІПППО АПН України, 2006. – 530 с.
- 25.Рыбалка В. В. Психология чести и достоинства личности: культурологические и аксиологические аспекты: научно-метод. пособие / В. В. Рыбалка; НАПН Украины, Ин-т пед. образования и образования взрослых; Ин-т одаренного ребенка; МОН и НАПН Украины, Укр. науч.-метод. центр практ. психологии и соц. работы. – Одесса: «ИНТЕРПРИНТ», 2010. – 414 с.
- 26.Савченко О. В. Рефлексивна компетентність: методи та процедури діагностики: [монографія] / О. В. Савченко. – Херсон: П. П. Вишемирський В. С., 2016. – 286 с.
- 27.Титов И. Г. Постнеклассическая личность: методологические основания психологического исследования: [монография] / И. Г. Титов. – Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2014. – 125 с.
- 28.Фурман А. В. Психокультура української ментальності: Наукове видання / А. В. Фурман. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 132 с.
- 29.Цуканов Б. И. Время в психике человека: Монография / Б. И. Цуканов. – Одесса: Астропринт, 2000. – 220 с.
- 30.Швалб Ю. М. Жизненный опыт как проблема психологии сознания / Ю. М. Швалб // Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія». – 2010. – № 913. – С. 178–181.

Інформаційні ресурси:

Титаренко Т. М., Кочубейник О. М., Черемних К. О. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності [електронний ресурс] / Т. М. Титаренко, О. М. Кочубейник, К. О. Черемних. – Режим доступу: www.academia.edu/30456587/
www.academia.edu/31602911
www.academia.edu/30439466
www.academia.edu/30439466
<http://psystudy.ru/num/2017v10n51/1387-guseltseva51>
<http://human.snauka.ru/2014/07/7401>